

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**КАФЕДРА ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ ТВАРИН ТА КЛІНІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ
КАФЕДРА ХІРУРГІЇ, АКУШЕРСТВА ТА ХВОРОБ ДРІБНИХ ТВАРИН**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Завідувач кафедри, доцент

Руслан ДУБІН
« 25 » серпня 202 р.

«ПОГОДЖЕНО»

В. о. декана факультету ветеринарної
медицини, доцент

Катерина РОДІОНОВА
« 25 » серпня 202 р.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

В. о. завідувача кафедри, доцент

Микола МОРОЗОВ
« 25 » серпня 202 р.

«ПОГОДЖЕНО»

В. о. проректора з науково-педагогічної та
методичної роботи

Вячеслав СЕДОВ
« 25 » серпня 202 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
ОП 33 НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА З КУРСУ (КЛІНІЧНА
ДІАГНОСТИКА ХВОРОБ ТВАРИН; ОПЕРАТИВНА ХІРУРГІЯ
З ОСНОВАМИ ТОПОГРАФІЧНОЇ АНАТОМІЇ ТА
АНЕСТЕЗІОЛОГІЇ)**

**РІВЕНЬ ВИЩОЇ
ОСВІТИ**

ДРУГИЙ (МАГІСТЕРСЬКИЙ)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

21 «ВЕТЕРИНАРІЯ»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

211 «ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА»

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

«ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА»

СТРУКТУРНИЙ

ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

ПІДРОЗДІЛ

Робоча програма з освітнього компонента навчальна практика (клінічна діагностика хвороб тварин; оперативна хірургія з основами топографічної анатомії та анестезіології) для здобувачів освітньо-професійної програми «Ветеринарна медицина» спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Розробники:

Дубін Р. А., завідувач кафедри внутрішніх хвороб тварин та клінічної діагностики, к. вет., наук, доцент

Морозов М. Г. в.о. завідувача кафедри хірургії, акушерства та хвороб дрібних тварин, к. вет., наук, доцент

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри внутрішніх хвороб тварин та клінічної діагностики та кафедри хірургії, акушерства та хвороб дрібних тварин

Протокол від «25»серпня 2025 року № 1

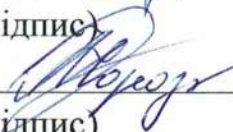
Завідувач кафедри

(підпис)

Руслан ДУБІН

В. о. завідувача кафедри

(підпис)

Микола МОРОЗОВ

Гарант освітньої програми

(підпис)

Руслан ДУБІН

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма здобувача вищої освіти	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>21 «Ветеринарія»</u> (шифр і найменування) Спеціальність <u>211 «Ветеринарна медицина»</u> (код і найменування) Освітньо-професійна програма « <u>Ветеринарна медицина</u> » (назва освітньої програми)	Обов'язкова	
Модулів – 1		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		-	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		-	6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи здобувача – 6,42	Рівень вищої освіти: <u>Другий (магістерський)</u>	-	-
		Практичні, семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		-	90 год
		Індивідуальні завдання:	
		-	
		Вид контролю:	
		-	залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Навчальна практика навчальна практика (клінічна діагностика хвороб тварин; оперативна хірургія з основами топографічної анатомії та анестезіології) відноситься до складу обов'язкових освітніх компонент освітньо-професійної програми підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 211 «Ветеринарна медицина».

Мета навчальної практики (клінічна діагностика хвороб тварин; оперативна хірургія з основами топографічної анатомії та анестезіології) – формування у майбутніх лікарів ветеринарної медицини практичних знань і навичок щодо проведення клінічного обстеження тварин, діагностичних маніпуляцій та основних оперативних втручань з урахуванням топографічної анатомії та принципів анестезіології, що забезпечують профілактику, діагностику та лікування хвороб у тварин різних видів.

Предметом навчальної практики є дослідження клінічного стану тварин, вивчення методів діагностики, засвоєння практичних навичок з оперативної техніки, правил проведення знеболення та догляду за тваринами після хірургічних втручань.

Завдання навчальної практики «Ветеринарно-санітарне інспектування харчових продуктів»:

Клінічна діагностика хвороб тварин:

- оволодіння методами загальноклінічного обстеження тварин;
- вивчення клінічних проявів основних хвороб у тварин різних видів;
- набуття навичок застосування інструментальних і лабораторних методів діагностики;
- формування вмінь аналізувати результати клінічного дослідження та встановлювати попередній діагноз.

Оперативна хірургія з основами топографічної анатомії та анестезіології:

- засвоєння знань із топографічної анатомії як основи безпечного виконання оперативних втручань;
- формування практичних навичок роботи з хірургічним інструментарієм;
- оволодіння технікою основних оперативних прийомів (розтини, ушивання, перев'язки, дренивання тощо);
- опанування методами місцевого та загального знеболення тварин;
- відпрацювання правил асептики й антисептики, догляду за післяопераційними тваринами.

У результаті проходження навчальної практики «клінічна діагностика хвороб тварин; оперативна хірургія з основами топографічної анатомії та анестезіології» здобувач повинен

знати:

- правила техніки безпеки при роботі з тваринами під час діагностичних і хірургічних маніпуляцій;
- основи клінічного обстеження та сучасних методів діагностики;

- анатомічні орієнтири для виконання хірургічних втручань;
- методи знеболення та їх практичне застосування.

ВМІТИ:

- проводити загальноклінічне дослідження тварин різних видів;
- застосовувати базові інструментальні та лабораторні методи діагностики;
- виконувати основні оперативні прийоми з дотриманням правил асептики;
- проводити місцеве та загальне знеболення у тварин;
- здійснювати післяопераційний догляд і моніторинг стану тварин.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті проходження навчальної практики (клінічна діагностика хвороб тварин; оперативна хірургія з основами топографічної анатомії та анестезіології) у здобувача вищої освіти формуються:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень, упровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

клінічна діагностика хвороб тварин

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

Фахові (спеціальні) компетентності:

ФК 2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час професійної діяльності.

ФК 3. Здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час фахової діяльності.

ФК 4. Здатність проводити клінічні дослідження з метою формулювання висновків щодо стану тварин чи встановлення діагнозу.

ФК 7. Здатність організовувати і проводити лабораторні та спеціальні діагностичні дослідження й аналізувати їх результати.

ФК 8. Здатність планувати, організовувати та реалізовувати заходи з лікування тварин різних класів і видів, хворих на незаразні, інфекційні та інвазійні хвороби.

ФК 9. Здатність проводити акушерсько-гінекологічні та хірургічні заходи і операції.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.

ПРН 2. Використовувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних і підприємницьких стратегій.

ПРН 4. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, приймати рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.

ПРН 5. Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.

ПРН 10. Пропонувати та використовувати доцільні інноваційні методи і підходи вирішення проблемних ситуацій професійного походження.

ПРН 18 Здійснювати облікову звітність під час фахової діяльності.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Зміст навчальної практики	Кількість годин	
	Виконання завдань	Опрацювання навчально-методичної літератури
Модуль 1 Клінічна діагностика та хірургічне втручання у ветеринарній практиці		
Змістовний модуль 1 «Методи клінічного дослідження та формування практичних навичок діагностики у тварин»		
Тема 1 Ознайомлення з базою практики, правила техніки безпеки	6	9
Тема 2. Загальне клінічне дослідження тварин (огляд, пальпація, перкусія, аускультация)	6	9
Тема 3. Спеціальні методи дослідження органів і систем	6	9
Змістовний модуль 2 Практичні аспекти оперативної хірургії та ветеринарної анестезії		
Тема 4. Асептика, антисептика, хірургічний інструментарій	4	7
Тема 5 Топографічна анатомія (голова, шия, грудна, черевна, тазова порожнини, кінцівки)	6	7
Тема 6 Оперативні прийоми, накладання швів, обробка ран	4	7
Тема 7 Анестезіологія (місцева, загальна)	4	6
Всього	90	

5. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Тема 1. Ознайомлення з базою практики, правила техніки безпеки.

Завдання: ознайомлення з базами практики, внутрішнім розпорядком, правилами техніки безпеки та біобезпеки; інструктаж з охорони праці.

Місце проведення: Аудиторії кафедр, ННВКЦ “Університетська ветеринарна клініка”багатопрофільної лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ та провідні тваринницькі підприємства, клініки ветеринарної медицини,, які мають достатній рівень впровадження сучасних ветеринарних технологій, що забезпечує високий рівень професійних навиків в умовах виробництва.

Тема 2. Загальне клінічне дослідження тварин (огляд, пальпація, перкусія, аускультация).

Завдання: засвоїти методику загального клінічного дослідження тварин; відпрацювати практичні навички огляду, пальпації, перкусії та аускультатії; навчитися описувати результати.

Місце проведення: Аудиторії кафедр, ННВКЦ “Університетська ветеринарна клініка”багатопрофільної лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ та провідні тваринницькі підприємства, клініки ветеринарної медицини,, які мають достатній рівень впровадження сучасних ветеринарних технологій, що забезпечує високий рівень професійних навиків в умовах виробництва.

Тема 3. Спеціальні методи дослідження органів і систем.

Завдання: ознайомитися з методиками спеціального дослідження окремих органів і систем; навчитися застосовувати інструментальні й лабораторні методи для діагностики.

Місце проведення: Аудиторії кафедр, ННВКЦ “Університетська ветеринарна клініка”багатопрофільної лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ та провідні тваринницькі підприємства, клініки ветеринарної медицини,, які мають достатній рівень впровадження сучасних ветеринарних технологій, що забезпечує високий рівень професійних навиків в умовах виробництва.

Тема 4. Асептика, антисептика, хірургічний інструментарій.

Завдання: засвоїти правила асептики та антисептики; вивчити види та призначення хірургічного інструментарію; відпрацювати прийоми підготовки операційного поля, інструментів та рук хірурга.

Місце проведення: Аудиторії кафедр, ННВКЦ “Університетська ветеринарна клініка”багатопрофільної лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ та провідні тваринницькі підприємства, клініки ветеринарної медицини,, які мають достатній рівень впровадження сучасних ветеринарних технологій, що забезпечує високий рівень професійних навиків в умовах виробництва.

Тема 5. Топографічна анатомія (голова, шия, грудна, черевна, тазова порожнини, кінцівки).

Завдання: вивчити топографічну анатомію основних ділянок тіла тварин; навчитися орієнтуватися у просторовому розташуванні органів і тканин для подальшого застосування у хірургії та діагностиці.

Місце проведення: Аудиторії кафедр, ННВКЦ “Університетська ветеринарна клініка”багатопрофільної лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ та провідні тваринницькі підприємства, клініки ветеринарної медицини,, які мають достатній рівень впровадження сучасних ветеринарних технологій, що забезпечує високий рівень професійних навиків в умовах виробництва.

Тема 6. Оперативні прийоми, накладання швів, обробка ран.

Завдання: відпрацювати базові хірургічні прийоми; навчитися накладати хірургічні шви різних типів; освоїти методику первинної хірургічної обробки ран.

Місце проведення: Аудиторії кафедр, ННВКЦ “Університетська ветеринарна клініка”багатопрофільної лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ та провідні тваринницькі підприємства, клініки ветеринарної медицини,, які мають достатній рівень впровадження сучасних ветеринарних технологій, що забезпечує високий рівень професійних навиків в умовах виробництва.

Тема 7. Анестезіологія (місцева, загальна).

Завдання: засвоїти методику проведення місцевої та загальної анестезії; вивчити техніку застосування анестетиків; навчитися оцінювати стан тварини під час анестезії.

Місце проведення: Аудиторії кафедр, ННВКЦ “Університетська ветеринарна клініка”багатопрофільної лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ та провідні тваринницькі підприємства, клініки ветеринарної медицини,, які мають достатній рівень впровадження сучасних ветеринарних технологій, що забезпечує високий рівень професійних навиків в умовах виробництва.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Навчальна практика з клінічної діагностики хвороб тварин та оперативної хірургії з основами топографічної анатомії й анестезіології проводиться на базах кафедр, навчально-науково-виробничого клінічного центру “Університетська ветеринарна клініка”, у багатопрофільній лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ, а також на провідних тваринницьких підприємствах і в клініках ветеринарної медицини, які мають належний рівень впровадження сучасних ветеринарних технологій.

Організація практики здійснюється під керівництвом викладачів кафедр та закріплених фахівців бази практики. Здобувачі працюють у складі малих груп, що забезпечує можливість відпрацювання практичних навичок на тваринах та обладнанні під контролем наставників.

Навчання передбачає поєднання теоретичного інструктажу з практичними завданнями, які здобувачі виконують безпосередньо в умовах клініки чи господарств. Під час практики значна увага приділяється дотриманню правил техніки безпеки, біобезпеки, асептики та антисептики, а також формуванню клінічного мислення та професійних умінь.

Тривалість та розподіл годин між окремими темами визначаються навчальним планом і графіком практики.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання – це способи спільної роботи викладача і здобувачів, спрямовані на засвоєння здобувачами теоретичних знань, придбання практичних навичок і умінь, розвиток у них пізнавальних здібностей, формування високих моральних, ділових та професійних якостей.

Під час проведення навчальної практики з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів при виконанні програми використовуються такі методи навчання, як: проведення досліджень, аналіз, складання графічних схем, таблиць, програм, робота в малих групах, презентації, самостійна робота з рекомендованою літературою та джерелами Інтернет тощо.

При проведенні навчальної практики «клінічної діагностики хвороб тварин та оперативної хірургії з основами топографічної анатомії й анестезіології» застосовують методи навчання, які приведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Відповідність програмних результатів та методів навчання

Результати навчання	Методи навчання
ПРН 1. Знати і грамотно використовувати термінологію ветеринарної медицини.	Аудиторії кафедр, ННВКЦ “Університетська ветеринарна клініка”багатопрофільної лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ та провідні тваринницькі підприємства, клініки ветеринарної медицини,, які мають достатній рівень впровадження сучасних ветеринарних технологій, що забезпечує високий рівень професійних навиків в умовах виробництва
ПРН 2. Використовувати інформацію із вітчизняних та іноземних джерел для розроблення діагностичних, лікувальних і підприємницьких стратегій.	Аудиторії кафедр, ННВКЦ “Університетська ветеринарна клініка”багатопрофільної лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ та провідні тваринницькі підприємства, клініки ветеринарної медицини,, які мають достатній рівень впровадження сучасних ветеринарних технологій, що забезпечує високий рівень професійних

	навиків в умовах виробництва
ПРН 4. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, приймати рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.	Аудиторії кафедр, ННВКЦ “Університетська ветеринарна клініка”багато профільної лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ та провідні тваринницькі підприємства, клініки ветеринарної медицини,, які мають достатній рівень впровадження сучасних ветеринарних технологій, що забезпечує високий рівень професійних навиків в умовах виробництва
ПРН 5. Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.	Аудиторії кафедр, ННВКЦ “Університетська ветеринарна клініка”багато профільної лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ та провідні тваринницькі підприємства, клініки ветеринарної медицини,, які мають достатній рівень впровадження сучасних ветеринарних технологій, що забезпечує високий рівень професійних навиків в умовах виробництва
ПРН 10. Пропонувати та використовувати доцільні інноваційні методи і підходи вирішення проблемних ситуацій професійного походження.	Аудиторії кафедр, ННВКЦ “Університетська ветеринарна клініка”багато профільної лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ та провідні тваринницькі підприємства, клініки ветеринарної медицини,, які мають достатній рівень впровадження сучасних ветеринарних технологій, що забезпечує високий рівень професійних навиків в умовах виробництва

ПРН 18 Здійснювати облікову звітність під час фахової діяльності	Аудиторії кафедр, ННВКЦ “Університетська ветеринарна клініка”багатопрофільної лабораторії ветеринарної медицини ОДАУ та провідні тваринницькі підприємства, клініки ветеринарної медицини,, які мають достатній рівень впровадження сучасних ветеринарних технологій, що забезпечує високий рівень професійних навиків в умовах виробництва
--	---

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань здобувачів з освітнього компонента «клінічної діагностики хвороб тварин та оперативної хірургії з основами топографічної анатомії й анестезіології» здійснюється у формі підсумкового контролю, який передбачений «Положенням про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ №106-заг від 30 квітня 2025 року

Якість засвоєння змісту освітнього компонента в Університеті оцінюється за 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС згідно з таблицею 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів	Оцінка ECTS	залік
90-100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано
1-34	F	

Відповідність результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання наведена в таблиці 3.

Таблиця 3

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік

шкалок						
90 - 100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82 - 89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74 - 81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64 - 73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60 - 63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Основною метою контролю за проведенням кожного виду практики є виявлення і усунення недоліків та надання практичної допомоги здобувачам при виконанні її програми. Керівник практики вживає оперативні заходи до усунення виявлених недоліків.

Керівники практики здійснюють контроль за відвідуванням здобувачами занять у рамках навчальної практики, включно з присутністю в онлайн-форматі на конференціях платформі *Zoom*, дотриманням режиму роботи, а також проходженням практики відповідно до затвердженого графіку. Підсумковим етапом контролю є складання залікового тесту з практики

Підсумки навчальної практики обговорюються на засіданні кафедри. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку здобувача.

Таблиця 4

Оцінювання навчальної практики (від 0 до 100 балів)

№ теми	Найменування завдань	Максимальна кількість балів
1.	Відвідування практичних занять	10
2.	Складання залікового тесту	90
.	Всього за освітній компонент (залік)	100

Здобувачу, який не виконав програму навчальної практики з поважних, підтверджених документально причин, може бути надано право її повторного проходження за індивідуальним графіком.

Здобувач, який не виконав вимог практики або при повторному проходженні практики отримав у комісії незадовільну оцінку, відраховується з числа здобувачів вищої освіти університету.

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Змістовний модуль 1 «Методи клінічного дослідження та формування практичних навичок діагностики у тварин»

1. Дослідження системи крові”. Методичні рекомендації до лабораторних занять з дисципліни “Клінічна діагностика хвороб тварин” для здобувачів вищої освіти за спеціальності 211 “Ветеринарна медицина” ОДАУ. Одеса, 2020.
2. “Лабораторні методи дослідження крові у сільськогосподарських тварин”. Методичні рекомендації до лабораторних занять з дисципліни “Клінічна діагностика” для здобувачів вищої освіти за спеціальності 211 “Ветеринарна медицина” ОДАУ. Одеса, 2022.

3. “Клінічне дослідження, діагностика, лікування і профілактика хвороб коней із синдромом кольок, обумовлених динамічною непрохідністю”. Методичні рекомендації до лабораторних занять з дисципліни “Клінічна діагностика” для здобувачів вищої освіти за спеціальності 211 “Ветеринарна медицина” ОДАУ. Одеса, 2023.
4. “Способи взяття проб крові у тварин”. Методичні рекомендації до лабораторних занять з дисципліни “Клінічна діагностика для здобувачів вищої освіти за спеціальності 211 “Ветеринарна медицина” ОДАУ. Одеса, 2018.
5. “Діагностика та лікування хвороб органів травлення у с/г тварин”. Методичні рекомендації до лабораторних занять з дисципліни “Клінічна діагностика хвороб тварин” для здобувачів вищої освіти за спеціальності 211 “Ветеринарна медицина” ОДАУ. Одеса, 2022.
6. “Рентгенодіагностика”. Методичні рекомендації до лабораторних занять з дисципліни “Клінічна діагностика” для здобувачів вищої освіти за спеціальності 211 “Ветеринарна медицина” ОДАУ. Одеса, 2020.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин / В. І. Левченко ; за заг. ред. В.І. Левченко. Біла Церква: 2017. 544 с
2. Цвіліховський М.І., Бондар В.О., Якимчук О.М., Маринюк М.О. Практикум з клінічної діагностики хвороб тварин. Київ: «ЦП»КОМПРИНТ», 2017. 307 с.
3. Козачок В.С., Скиба О.О., Цвіліховський М.І. Клінічне дослідження екзотичних тварин. Навчальний посібник Київ: Арістей. 2010. 248 с.

Додаткова література:

1. Клінічне дослідження органів і систем тварин: / М. І. Цвіліховський та ін. навчальний посібник. Київ, "ЦП"КОМПРИНТ". 2017. 382 с.
2. Клінічна діагностика хвороб тварин. Частина 1. Інструментальні методи дослідження серця тварин: / М. І. Цвіліховський та ін навчальний посібник. Київ: "ЦП"КОМПРИНТ". 2017. 126 с.
3. Спеціальна пропедевтика, терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин: / М. І. Цвіліховський та ін. навчальний посібник. Київ: "ЦП"КОМПРИНТ", 2017. 607 с.
4. Clinical examination of organs and systems of animals. Training Manual / For the training of specialists in the field of knowledge “Veterinary Medicine” of higher education institutions M. Tsvilikhovskiy et al. O. CP “KOMPRINT”: 2018. 370 p.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. European Society of Veterinary Neurology and Physical Therapy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://esvn.org> (дата звернення: 29.06.2025).
2. American Association of Rehabilitation Veterinarians (AARV) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rehabvets.org> (дата звернення: 29.06.2025).
3. International Veterinary Academy of Pain Management (IVAPM) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ivapm.org> (дата звернення: 29.06.2025)
4. Відеоуроки з фізіотерапії дрібних тварин [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <https://www.youtube.com/user/vetrehab> (дата звернення: 29.06.2025).